

EDUSKUNNAN VASTAUS 77/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi mallioikeuslain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laiksi mallioikeuslain muuttamisesta (HE 6/2002 vp).

Valiokuntakäsittely

Talousvaliokunta on antanut asiasta mietinnön (TaVM 12/2002 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

mallioikeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 12 päivänä maaliskuuta 1971 annetun mallioikeuslain (221/1971) 7 §, 18 §:n 3 momentti ja 45 §:n 2 momentti,
muutetaan 1—5, 8, 10, 11, 13 ja 20 §, 3 luvun otsikko, 24, 25, 31, 32, 38 ja 47 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 ja 4 § osaksi laissa 802/1991, 5 § osaksi laissa 1411/1992 ja 47 § osaksi laissa 1035/1992, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a, 3 a, 4 a, 4 b, 5 a—5 c, 10 a, 18 a, 25 a, 31 a—31 c ja 46 a § seuraavasti:

1 §

Joka on luonut mallin tai jolle hänen oikeutensa on siirtynyt, voi rekisteröimällä saada yksinoikeuden malliin (*mallioikeuden*) sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

1 a §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *mallilla* tuotteen tai sen osan ulkomuotoa, joka ilmenee tuotteen tai sen koristelun piirteistä kuten linjoista, ääriviivoista, väreistä, muodosta, pintarakenteesta tai materiaalista;

2) *tuotteella* teollisesti tai käsityönä valmistettuja tavaroita, mukaan lukien osat, jotka on tarkoitettu koottavaksi moniosaiseksi tuotteeksi,

si, sekä pakkaukset, pakkauksen ulkoasu, graafiset symbolit ja kirjasintyypit;

3) *moniosaisella tuotteella* tuotetta, joka koostuu useista osista, jotka voidaan korvata siten, että tuote voidaan purkaa ja koota uudelleen.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna tuotteena ei pidetä tietokoneohjelmia.

2 §

Mallioikeus myönnetään, jos malli on uusi ja yksilöllinen.

Mallia pidetään uutena, jollei samanlainen malli ole tullut julkiseksi ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää. Malleja on pidet-

tävä samanlaisina, jos niiden piirteet eroavat toisistaan vain epäolennaisilta yksityiskohdilta.

Mallia pidetään yksilöllisenä, jos asiaan perehtyneen käyttäjän siitä saama kokonaisvaikutelma eroaa ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää tunnetuksi tulleiden mallien kokonaisvaikutelmasta. Yksilöllisyyttä arvioitaessa on otettava huomioon mallin luojaan vapaus mallin kehittämisessä.

Moniosaisen tuotteen osan mallia pidetään uutena ja yksilöllisenä, jos:

1) osa pysyy näkyvässä tuotteen tavanomaisen käytön aikana; ja

2) osan näkyvät piirteet itsessään täyttävät uutuuden ja yksilöllisyyden vaatimukset.

Edellä 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun tavanomaiseen käyttöön ei kuulu kunnossapito-, huolto- tai korjaustyö.

3 §

Mallin katsotaan tulleen julkiseksi, jos:

1) se on julkaistu rekisteröintimenettelyssä tai muutoin; taikka

2) se on asetettu näytteille, sitä on käytetty liiketoiminnassa tai se on muulla tavoin tullut tunnetuksi.

Malli ei kuitenkaan ole tullut julkiseksi, jos 1 momentissa mainitut toimet eivät olisi kohtuudella voineet tulla Euroopan unionissa alalla toimivien tietoon tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää.

Mallin ei katsota tulleen julkiseksi pelkästään sillä perusteella, että se on salassapitoa edellyttäen saatettu kolmannen henkilön tietoon.

3 a §

Mallin ei katsota tulleen julkiseksi 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla, jos malli, jolle haetaan rekisteröintiä, on 12 kuukauden aikana ennen rekisteröintihakemuksen tekemispäivää tai etuoikeutta

vaadittaessa ennen etuoikeuspäivää tullut julkiseksi:

1) mallin luojaan tai tämän antamien tietojen tai suorittamien toimenpiteiden nojalla kolmannen henkilön toimin; taikka

2) mallin luojaan kohdistuneen väärinkäytöksen seurauksena.

Mitä 1 momentissa säädetään mallin luojasta, koskee myös hänen oikeudenomistajaansa.

4 §

Mallia ei rekisteröidä, jos:

1) se on yleisen järjestyksen tai hyvien tapojen vastainen; tai

2) se on samanlainen kuin aikaisempi malli, joka on tullut julkiseksi rekisteröintihakemuksen tekemispäivän jälkeen tai etuoikeutta vaadittaessa etuoikeuspäivän jälkeen ja joka on suojattu edellä mainittua aikaisemmasta päivästä lukien Suomea koskevana rekisteröitynä mallina tai tätä tarkoittavana hakemuksena.

4 a §

Mallia ei rekisteröidä, jos siihen on ilman asianomaista lupaa otettu:

1) valtion, kunnan tai kansainvälisen, valtioiden keskeisen järjestön vaakuna, lippu tai muu tunnuskuva, nimitys tai nimen lyhennys, taikka kuvio, nimitys tai nimen lyhennys, jos se on sekoitettavissa tällaiseen tunnuskuvaan, merkkiin, nimitykseen tai nimen lyhennykseen;

2) rekisteröitävän mallin käyttökohteina olevia tai niiden kaltaisia tavaroita koskeva virallinen tarkastus- tai takumerkki taikka tarkastus- tai takuuleima;

3) sellaista, joka voi aiheuttaa käsityksen, että kysymys on toisen toiminimestä tai toiselle Suomessa elinkeinotoiminnassa vakiinnutetusta tunnusmerkistä, tavaramerkistä taikka toisen sukunimestä, taiteilijanimestä tai vastaavanlaisesta nimestä taikka toisen muotokuvasta, jollei nimi tai muotokuva ilmeisesti tarkoita jotakin kauan sitten kuollutta henkilöä;

4) sellaista, joka voi aiheuttaa käsityksen, että kysymys on toisen suojatun kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimestä, mikäli nimi on omaperäinen, tai sellaista, joka loukkaa toisen teki-

jänoikeutta sanotunlaiseen teokseen tai oikeutta valokuvaan;

5) sellaista, joka eroaa vain epäolennaisesti Suomessa toiselle rekisteröidystä mallista tai hyödyllisyysmallista.

4 b §

Mallioikeutta ei voida myöntää tuotteen ulkomuodon piirteille, jotka

1) määräytyvät ainoastaan tuotteen teknisen käyttötarkoituksen mukaan; tai

2) on toisinnettava tarkalleen saman muotoisina ja kokoisina, jotta mallin sisältämä tuote voitaisiin mekaanisesti liittää toiseen tuotteeseen tai asentaa siihen, sen ympärille tai sitä vasten siten, että kumpikin tuote toimii tarkoitettulla tavalla.

Mallioikeus voidaan 1 momentin 2 kohdan estämättä myöntää mallille, joka sallii keskenään vaihdettavissa olevien tuotteiden monenlaisen kokoamisen tai liittämisen rakenneyksiköistä muodostuvaksi kokonaisuudeksi.

5 §

Mallioikeus käsittää kaikki mallit, joista asiaan perehtynyt käyttäjä ei saa erilaista kokonaisvaikutelmaa. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon mallin luojan vapaus mallin kehittämisessä.

5 a §

Mallioikeus sisältää jäljempänä säädetyin poikkeuksin sen, ettei muu kuin mallioikeuden haltija ilman tämän lupaa saa käyttää hyväkseen mallia. Mallin hyväksikäyttämistä on muun muassa mallin mukaisen tai sen sisältävän tuotteen valmistaminen, tarjoaminen, markkinoille saattaminen, käyttäminen, maahantuonti, maastavienti taikka varastoiminen näihin tarkoituksiin.

5 b §

Mallioikeus ei käsitä:

1) mallin yksityistä käyttöä, jolla ei ole kaupallista tarkoitusta;

2) mallin käyttöä kokeellisiin tarkoituksiin; eikä

3) toimia, joiden tarkoituksena on toisintaa malli lainausten ottamiseksi tai opetustarkoituksiin edellyttäen, että toimet ovat hyvän kauppataivan mukaisia ja että ne eivät aiheuttomasti haittaa mallin tavanomaista käyttöä ja että lähde mainitaan.

Mallioikeus ei myöskään käsitä tilapäisesti maahan tulleissa rekisteröidyissä aluksissa ja ilma-aluksissa olevia varusteita, tällaisten alusten korjausta varten maahan tuotuja varaosia ja tarvikkeita eikä näiden alusten korjaamista.

5 c §

Mallioikeus ei anna sen haltijalle oikeutta kieltää mallioikeudella suojatun tuotteen hyväksikäyttöä, jos mallioikeuden haltija on saattanut tuotteen vaihdantaan Euroopan talousalueella tai se on tämän suostumuksella siellä vaihdantaan saatettu.

8 §

Suomessa tehty hakemus katsotaan 2 ja 6 §:ää sovellettaessa tehdyksi samanaikaisesti kuin hakemus toisessa valtiossa, jos malli on esitetty mallin rekisteröintiä tai hyödyllisyysmallin suojaa koskevassa hakemuksessa, joka on tehty teollisoikeuden suojelemista koskevaan Pariisin yleissopimukseen (SopS 5/1921) tai Maailman kauppajärjestön perustamissopimukseen (SopS 5/1995) liittyneessä valtiossa.

Rekisteröintiä tulee hakea Suomessa kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun rekisteröintiä on haettu 1 momentissa mainitussa sopimusvaltiossa.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös muualla tehtyyn hakemukseen, jonka rekisteriviranomainen erityisistä syistä katsoo sopimusvaltiossa annettuun hakemukseen rinnastettavaksi.

Saadakseen 1 momentissa mainitun etuoikeuden hakijan on pyydettävä sitä Suomessa tehdysssä hakemuksessa ja siinä ilmoitettava, missä ja milloin etuoikeuden perustaksi ilmoitettu hakemus on tehty. Hakijan on lisäksi ilmoitettava, niin pian kuin mahdollista, hakemuksen numero.

10 §

Mallin rekisteröintihakemus tehdään kirjallisesti rekisteriviranomaiselle.

Hakemuksessa on ilmoitettava mallin luoja. Jos rekisteröintiä hakee muu kuin mallin luoja, hakijan on selvítettävä oikeutensa malliin. Lisäksi hakemuksessa on ilmoitettava tuote tai tuotteet, joita hakemus koskee.

Hakemukseen on liitettävä mallin esittävä kuva-aineisto. Jos hakija antaa lisäksi mallikappaleen ennen kuin hakemuksesta 18 §:n mukaisesti kuulutetaan, tämän on katsottava esittävän mallin.

10 a §

Rekisteröintihakemus katsotaan tehdyksi vasta, kun hakija on antanut rekisteriviranomaiselle mallin esittävän kuva-aineiston tai mallikappaleen ja suorittanut hakemusmaksun.

Hakemukseen liittyvien lisämaksujen suorittamisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Hakemus voi sisältää useita malleja, jos rekisteröintihakemuksessa ilmoitetut tuotteet kuuluvat samaan luokkaan teollismallien kansainvälisen luokituksen perustamista koskevan Locarnon sopimuksen (SopS 22/1972) mukaan.

13 §

Hakemusta ei saa muuttaa siten, että mallista saatavan kokonaisvaikutelman olennaiset piirteet muuttuvat.

18 a §

Väite on tehtävä rekisteriviranomaiselle kirjallisesti kahden kuukauden kuluessa hakemuksen kuulutuspäivästä lukien.

Jos rekisteröintiä on hakenut muu kuin 1 §:n mukaan malliin oikeutettu, väitteen voi tehdä se, joka katsoo olevansa oikeutettu malliin.

Jos malliin on ilman asianomaista lupaa otettu 4 a §:n 1 ja 2 kohdissa tarkoitettu tunnus tai merkki, väitteen voi tehdä se, jonka oikeutta rekisteröinti loukkaa.

Jos malli on ristiriidassa 4 §:n 1 momentin 2 kohdan tai 4 a §:n 3—5 kohdan kanssa, väitteen voi tehdä ristiriidassa olevan oikeuden hakija tai haltija.

Muissa kuin 2—4 momentissa mainituissa tapauksissa väitteen voi tehdä kuka tahansa.

20 §

Kun 18 a §:n 1 momentissa säädetty väitteen-tekoaika on päättynyt, on hakemus otettava jatkokäsittelyyn. Tässä käsittelyssä on 14—17 §:n säännöksiä sovellettava.

Jos asiassa on tehty väite, on se annettava hakijalle tiedoksi. Jollei väite ole ilmeisesti perusteeton, on hakijalle lisäksi varattava tilaisuus lausuman antamiseen.

3 luku

Rekisteröinnin voimassaoloaika ja rekisteröidyn mallin muuttaminen

24 §

Mallin rekisteröinti on voimassa viisi vuotta rekisteröinnin hakemispäivästä lukien, ja se voidaan uudistaa neljäksi viideksi vuodeksi kerrallaan. Jokainen rekisteröintikausi lasketaan edellisen rekisteröintikauden päättymisestä.

Suoja-aika on kuitenkin enintään 15 vuotta, jos malli on moniosaisen tuotteen osa ja se on tarkoitettu tuotteen korjaamiseksi alkuperäiseen muotoon.

25 §

Rekisteröinti voidaan uudistaa aikaisintaan vuotta ennen rekisteröintikauden päättymistä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa sen päättymisestä.

Uudistamista on haettava kirjallisesti rekisteriviranomaiselta, jos uudistamisen yhteydessä halutaan tehdä rekisterimerkintöihin muutos. Muutoin rekisteröinti katsotaan uudistetuksi, kun uudistamismaksu on suoritettu.

Rekisteröinnin uudistamisesta on kuulutettava.

25 a §

Rekisteröityä mallia voidaan haltijan kirjallises-
ta hakemuksesta muuttaa, jos malli on rekis-
teröity 1, 1 a, 2, 3, 3 a, 4, 4 a tai 4 b §:n vastai-
sesti. Muutetun mallin tulee kuitenkin täyttää
tässä laissa säädetty rekisteröintiedellytykset ei-
vättä mallista saatavan kokonaisvaikutelman
olennaiset piirteet saa muuttua. Hakemuksesta
on suoritettava mallin muuttamismaksu.

Rekisteröinnin muutoksesta on kuulutettava.

31 §

Tuomioistuimen on kanteesta kumottava re-
kisteröinti kokonaan tai osittain, jos malli on re-
kisteröity 1, 1 a, 2, 3, 3 a, 4, 4 a tai 4 b §:n vas-
taisesti ja este rekisteröinnille on edelleen ole-
massa. Rekisteröintiä ei kuitenkaan voida kumo-
ta sillä perusteella, että mallioikeuden saanut on
ollut oikeutettu vain määrättyyn osuuteen siitä.

Jos rekisteröinti on myönnetty muulle kuin
1 §:n mukaan malliin oikeutetulle, kannetta re-
kisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa se, joka väit-
tää olevansa oikeutettu malliin.

Jos rekisteröinti on myönnetty 4 a §:n 1 tai 2
kohdan vastaisesti, kannetta rekisteröinnin ku-
moamiseksi voi ajaa se, jonka oikeutta rekiste-
röinti loukkaa.

Jos rekisteröinti on myönnetty 4 §:n 2 kohdan
tai 4 a §:n 3—5 kohdan vastaisesti, kannetta re-
kisteröinnin kumoamiseksi voi ajaa ristiriidassa
olevan oikeuden hakija tai haltija.

Kannetta rekisteröinnin kumoamiseksi voi
ajaa myös virallinen syyttäjä, jos kanne perus-
tuu 4 §:n 1 kohtaan taikka 4 a §:n 1 tai
2 kohtaan.

Muissa kuin 2—5 momentissa mainituissa ta-
pauksissa kannetta voi ajaa se, jolle rekisteröin-
nistä on haittaa.

31 a §

Kanne on pantava vireille vuoden kuluessa
siitä, kun kantaja on saanut tiedon rekisteröin-
nistä ja muista kanteen perusteena olevista sei-
koista.

Jos mallioikeuden haltija on ollut vilpittömäs-
sä mielessä, kun malli rekisteröitiin tai mallioi-
keus siirtyi hänelle, kannetta ei saa panna vireil-

le myöhemmin kuin kolme vuotta rekisteröinnin
jälkeen.

31 b §

Mallin rekisteröinti voidaan kumota osittain
ainoastaan, jos malli kumoamisen jälkeen edel-
leen täyttää tässä laissa säädetty rekisteröintie-
dellytykset eivätkä mallista saatavan kokonais-
vaikutelman olennaiset piirteet muutu.

Asiassa, joka koskee mallin kumoamista osit-
tain, tuomioistuimen on hankittava rekisterivi-
ranomaisen lausunto.

31 c §

Mallin rekisteröinti voidaan julistaa mitättö-
mäksi, vaikka se on lakannut tai siitä on luovut-
tu.

32 §

Jos malli on rekisteröity muulle kuin 1 §:n
mukaan siihen oikeutetulle, on tuomioistuimen
malliin oikeutetun kanteesta siirrettävä rekiste-
röinti hänelle. Kanne on pantava vireille
31 a §:ssä säädettyssä ajassa.

Jos se, jonka rekisteröinti julistetaan menete-
tyksi, on ollut vilpittömässä mielessä alkaes-
saan käyttää mallia tässä maassa tai ryhtyessään
sitä varten oleellisiin toimenpiteisiin, saa hän
kohtuullisesta vastikkeesta ja muutoin kohtuulli-
silla ehdoilla jatkaa mallin käyttöä tai aloittaa
aiottu käyttö pysyttämällä sen yleisen luonteen.
Sellainen oikeus on vastaavilla edellytyksillä
myös rekisteriin merkityn käyttöluvan haltijalla.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu oikeus voi
siirtyä toiselle ainoastaan sen liikkeen mukana,
jossa sitä käytetään tai jossa se oli tarkoitettu
käytettäväksi.

38 §

Jos joku sen jälkeen, kun hakemuskirjat ovat
tulleet julkisiksi, käyttää 5 a §:n vastaisesti mal-
lia, jonka rekisteröintiä on haettu, on mallioikeu-
den loukkausta koskevia säännöksiä vastaavasti
sovellettava, jos hakemus johtaa rekisteröintiin,
kuitenkin niin, ettei häntä saa tuomita rangais-
tukseen.

Vahingonkorvaukseen siitä käytöstä, joka on tapahtunut ennen 18 §:ssä tarkoitettua rekisteröintihakemuksen kuuluttamista, on tällöin sovellettava, mitä 36 §:n 2 momentissa säädetään.

Mitä 36 §:n 3 momentissa säädetään, ei ole sovellettava, jos korvauskanne pannaan vireille vuoden kuluessa mallin rekisteröimisestä.

46 a §

Jos rekisteriviranomaisen päätöstä ei ole saatuna annetuksi tiedoksi hakijalle, väitteentekijälle tai mallioikeuden haltijalle tämän rekisteriviranomaiselle ilmoitettuun osoitteeseen, se voidaan antaa tiedoksi kuuluttamalla asiasta Patentti- ja rekisterihallituksen julkaisemassa mallioikeuslehdessä.

47 §

Mallin rekisteröintihakemuksen, rekisteröinnin uudistamisen ja mallin muuttamisen yhteydessä on suoritettava hakemusmaksu, uudistamismaksu ja mallin muuttamismaksu sekä asian laadun mukaan seuraavat lisämaksut: luokkamaksu jokaiselta tavaraluokalta ensimmäisen jälkeen, yhteisrekisteröintimaksu jokaiselta mallilta ensimmäisen jälkeen, säilytysmaksu mallikappaleen säilytyksestä ja kuulutusmaksu jokaiselta kuvalta ensimmäisen kuvan jälkeen sekä eri maksu mallirekisteriin muista seikoista tehtävistä merkinnöistä. Uudistamismaksu, joka suo-

ritetaan kulumassa olevan rekisteröintikauden jälkeen, on suoritettava korotettuna.

Tämän lain mukaan perittävistä maksuista säädetään erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan myös ennen sen voimaantuloa rekisteröityihin malleihin ja malleihin, jotka rekisteröidään ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn hakemuksen perusteella. Ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn rekisteröintihakemuksen perusteella rekisteröidyn mallin kumoamiseen sovelletaan kuitenkin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Rekisteröintihakemus, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, käsitellään ja ratkaistaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti.

Jos joku tämän lain voimaan tullessa käyttää mallia tässä maassa tavalla, joka ei tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaan edellyttänyt mallioikeuden haltijan suostumusta, saa hän jatkaa mallin käyttöä, vaikka tämän lain mukaan sellainen suostumus vaadittaisiinkin. Samanlainen käyttöoikeus on myös sillä, joka on ryhtynyt olennaisiin toimenpiteisiin käyttääkseen mallia.

Helsingissä 3 päivänä kesäkuuta 2002